

Aquest Sant Jordi serà diferent però, malgrat tot, el volíem celebrar i compartir amb vosaltres. Per això, l'exemplar de l'Escata de Drac que teniu a les mans vol ser, per una banda, una mostra d'agraïment al personal sanitari i a tots aquells voluntaris i voluntàries que amb la vostra generositat feu possible la Xarxa Solidaritat Lleida i un confinament de la població més integral. Gràcies a tots i a totes!

De l'altra, el lliurament de la publicació vol ser una forma d'acostar aquest Sant Jordi atípic a totes aquelles persones que ara per ara no podeu sortir de casa. Cal fer prevaldre la salut però, si podem, volem acompanyar el confinament amb més cultura. Gràcies, també, pel vostre esforç.

A la presentació de l'Escata podreu llegir que us convidava a envair els carrers de Lleida, però és evident que, ara per ara, això encara no és possible. El text fou preparat a principis d'any, quan s'imprimia aquest volum, moment en què la situació actual era del tot imprevisible. La resta de la invitació que conté l'escrit, però, és plenament vigent: consulteu les novetats, regaleu i llegiu molts llibres (els que tingueu pendents a casa o els que pugueu encarregar a través de la iniciativa llibriesobertes.cat) i obsequieu moltes roses quan puguem tornar a abraçar-nos. Esperem que sigui aviat i de ben segur que, quan ho fem, serà un dia de celebració molt especial.

Moltes gràcies a tothom. Salut i cultura!

Miquel Pueyo París

Paer en Cap

Abril 2020

2005. Escata núm. 1

Maria Barbal, Rosa Fabregat, Xavier Macià, Jordi Pàmias i Pere Pena

2006. Escata núm. 2

Emili Bayo, Josep Borrell, Mercè Canela, Pep Coll i Dolors Sistac

2007. Escata núm. 3

Lluís-Anton Baulenas, Esperança Camps, Maria-Antònia Oliver, Josep Vallverdú i Vicenç Villatoro

2008. Escata núm. 4

Pep Albanell, Miquel M. Gibert, Dolors Miquel, Hèctor B. Moret i Núria Perpinyà

2009. Escata núm. 5

Nathalie Bittoun-Debruyne, Mercè Ibarz, Eduard Roure, Josep M. Sala-Valldaura i Albert Villaró

2010. Escata núm. 6

MÀRIUS TORRES i Larisa Abramenko, Carmelo Aguirre, Xavier Armendáritz, Ovidiu Blaga, Magdalena Bochniarz, Maria Brezeanu, Rubia Elias De Oliveira, Abdoukarim Diagne, Nuria Fachal, Francesc M. Franch, Kathryn Gibson, Martine Guitart, Khalil Hino, Yordanka Hristova, Bouchra Ichou, Ekaterina Ivanova, Michal Powel Kalisz, Manpreet Kaur, Baila Zekeria Kebe, Mileide Leandro, Katerina Litvinova, Natalia Lobanova, Vera Novikova, Bilyana Plamenova, Margarida Prats, Maria Ros, Luis Santana, Oumar Toure, Moussa Traore i Maria Eugenia Vasquez

2011. Escata núm. 7

Andreu Loncà, Ramon Rubinat, Francesc Serés, M. Montserrat Torres i Ramon Usall

2012. Escata núm. 8

Marta Alòs, Núria Añó, Felip Gallart, Anton Not i Eduard Ribera

Llibres, roses i abrils...

escata de drac

2020

Relats de Sant Jordi

Enric Boluda

Teresa Ibars

Eduardo López

Maria Pijuan

Anna Sàez

16

2013. Escata núm. 9

Llorenç Capdevila, Dúnia Carulla, Meritxell Cucurella-Jorba (tx), Josep M. Prim i Vidal Vidal

2014. Escata núm. 10

Àngels Marzo, Francesc Pané, Jordi Prenafeta, Josep M. Rodríguez i Roger Torres

2015. Escata núm. 11

Rosa Maria Giral, Txema Martínez, Laia Noguera, Maria Pons, Francesc Puigpelat i Pere Rovira

2016. Escata núm. 12

Amat Baró, Joan Bellmunt, Laura Bernis, Josep M. Nogueras i Josep San Martín

2017. Escata núm. 13

Jaume Barrull, Josep M. Pagès, Marialba Revés, Montse Sanjuan i Carles M. Sanuy

2018. Escata núm. 14

Eduard Batlle, Montse Gort, Lorenzo Plana, Carme Romia i Emília Rovira

2019. Escata núm. 15

Jaume Barrull, Teresa Colom, Meritxell Nus, Enric Pinyol i Mário Sasot

2020. Escata núm. 16

Enric Boluda, Teresa Ibars, Eduardo López, Maria Pijuan i Anna Sàez

escata de drac

Enric Boluda
Teresa Ibars
Eduardo López
Maria Pijuan
Anna Sàez

Escata de drac. Relats de Sant Jordi

Edita: Ajuntament de Lleida

© de l'edició: Ajuntament de Lleida

© dels textos: els autors respectius

Coordinació editorial:

Rosa Mesalles (Secció de Publicacions i Literatura de la Regidoria Ciutat i Cultura)

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, SL

Dipòsit legal: DL: L 56-2020

Núm. 16 / abril 2020

<http://www.paeria.cat/cultura>

← imprès a **lleida** ▶

Ajuntament de Lleida

Índex

Presentació

MIQUEL PUEYO I PARÍS

5

Canviar de paradigma

ENRIC BOLUDA

7

Per què tanta solitud?

TERESA IBARS

13

Color d'escata de drac

EDUARDO LÓPEZ

19

El somni de na Jordina

MARIA PIJUAN

23

El Nobel

ANNA SÀEZ

27

Presentació

A casa nostra, feliçment, no hi ha abril sense Sant Jordi, com no hi ha Sant Jordi sense *Escata de drac*, de manera que, puntualment, aquí teniu un nou lliurament de la sèrie, el volum número setze corresponent a l'any 2020.

Aquesta publicació municipal, que des del 2005 s'edita any rere any amb motiu de la festa del llibre, és un símbol prou evident de la llavor creativa de les nostres terres en l'àmbit de les lletres catalanes. Alhora, és també un dels millors obsequis que podem oferir als lleidatans i a les lleidatanes i als qui visiten la nostra ciutat un dia tan especial com el d'avui, 23 d'abril.

El fet que la sèrie continuï ininterrompudament és un símptoma feliç del vast planter d'escriptors i escriptores de la nostra ciutat, nascuts a Lleida o que hi estan estretament vinculats. Justament amb els relats inèdits d'enguany, i amb tots els que els han precedit, la col·lecció ja suma setanta-cinc relats que prenen com a inspiració literària, explícitament o indirectament, la llegenda de Sant Jordi o la celebració del dia del llibre.

Darrera de cadascuna d'aquestes setanta-cinc ficcions literàries hi ha autors i autores que de manera exclusiva creen una narració per celebrar el dia de Sant Jordi i per connectar amb els seus conciutadans que acaben convertint-se en lectors i lectores de literatura feta a casa nostra.

Que l'*Escata* sigui el pont que connecti creadors i lectors és un magnífic motiu de retrobament de les sensibilitats dels uns i dels altres i una manera de fer ciutat i país. I aquest pont és ferm i llarg, consulteu sinó a les solapes de la publicació que teniu a les mans la relació d'autors que hi han participat fins al moment. Afortunadament la sèrie encara té recorregut, perquè en edicions futures hi deixaran la seva empremta nous escriptors i escriptores.

Gaudiu tots plegats, doncs, de les narracions d'enguany corresponents a Enric Boluda, Teresa Ibars, Eduardo López, Maria Pijuan i Anna Sàez, amb històries diverses i estils propis.

Envaïu els carrers de Lleida, consulteu les novetats, regaleu i llegiu molts llibres i obsequieu moltes roses!

Bona lectura i molt bon Sant Jordi 2020!

MIQUEL PUEYO I PARÍS
Paer en cap

Canviar de paradigma

ENRIC BOLUDA

Jo ho entenc. Vaja, crec que ho entenc, però, no ho sé, potser no. Ai, ves. “Mai he esperat que la llibertat pugui ser altra cosa que indecent”, va i diu d’entrada. Bé, d’entrada no, que primer tot allò de l’hola què fas com va fa dies que no ens vèiem i tot això. Vull dir que jo l’esperava ficant sucre al cafè i remoyent-lo perquè si he d’esperar prefereixo anar abocant el sucre a poc a poc mentre remoc el cafè rabent amb una cullereta: sacsejo el sobret, l’escapço i l’inclino i faig que els granets repiquin a la cullereta abans de caure dins la tassa i dissoldre’s en la foscor. I així mato el temps, mentre imagino com cada cristall de sucre es torna cafè a la callada... si és que una cosa així es pot imaginar.

“Fa molt que t’esperes?”, em diu i jo faig un gest amb el cap perquè no sé decidir-me per cap altra resposta: fa centúries que ens coneixem i n’he passat de tots colors amb ell. Podríem dir que la nostra és una història d’èxit, els dos en som pares. Vull dir que hem arribat fins aquí i bé. Jo creia això, en fi. Vaig fer un gest amb el cap que va donar-li peu a compartir amb mi aquesta consideració: “fa fred”. Sí, jo ja sabia que feia fred, coi, que vivim al mateix lloc. “Falta molt encara per al nostre dia, sé que potser és una mica sobtat tot plegat, però és que hem de parlar, crec que hi ha coses que no vols veure o no veus i hem de parlar”, m’escup. Val, molt bé, i per què aquí precisament, li dic. “Soc molt de símbols, ja ho saps”. Bé, sí, el que vulguis, li dic, però a la cafeteria del tanatori em sento estrany. S’entén, oi? Ho trobo rar. Bé, soc aquí, vaig fer-li entendre mostrant-li les mans esteses cap a ell, digues. “Aquí es pot parlar bé, l’ambient és silenciós i no cridarà l’atenció si et dona per plorar, perquè sé que en el fons de tot ets un dramàtic, un sentimental”, diu el molt cabró. Ets un cabronàs, li dic.

“Va, realment en triar aquest lloc vaig pensar que simbolitzava molt bé el moment en què ens trobem, entre l’existència i la no existència, l’assumpció de tot allò que ha mort per a nosaltres i que cal vetllar, celebrar i aviar cap al sot... i, a més, és un ambient molt silenciós”, parloteja el cabró amb el posat de cabró filosòfic amb què sap vestir les collonades més còsmiques. Me’l miro amb aquella cara que sé fer per dir no em vinguis amb filosofades i ves al gra. “Escolta, Jordi, mai no he esperat que la llibertat pugui ser altra cosa que indecent i ja sé que a tu, amb aquest cervellot de masclot cofoi petitburgès que tens, no et pot semblar, tot això, res que no sigui indecent; et conec”, vomita mentre li aleteja la fossa esquerra del nas. Em coneixes, li dic. Faig un glop al cafè: massa fred i massa dolç; puah. Me’l miro, de nou, amb aquella cara que et deia abans, com per insistir, i li dic que fa centúries que ens coneixem, Drac, i francament, res de tu no em pertorba ni em sembla indecent. Vaig dir-li que, vinga, que les hem vistes de tots colors i que a punt d’acabar el 2019 estava preparat per a qualsevol sortida intempestiva de les seves. Com sempre. Tot i que, és cert, aquesta va ser com mai.

“Jordi: ni tu ni jo no existim”, diu el bèstia, “no en aquest sainet ridícul, estúpid i grotesc que ja cap nen no s’empassa”. “No som ni tu ni jo, aquests”, sentència, davant la qual cosa jo li dic ah, molt bé, i qui som, qui soc. “Jordi, tu ets moltes coses, tu ets... tu ets... bah, és igual; jo no soc aquesta bèstia abusadora, criminal, psicopàtica... no soc aquesta merda de clixé de *psycho killer*, aquesta pantomima brutalitzada que em toca encarnar any rere any perquè tu puguis passejar-te amb la teva merda d’armadura de recreació històrica inexacta i empunyar aquest cony de llança, aquest fal·lus immens amb què m’esquinces la carn fins a l’entranya mentre fas aquest posat, mirant de cua d’ull, com volent dir mireu, *ties*, soc un *fucker*, et follaré fins a rebentar-te, soc el més *fucker* de tots els *fuckers*... però si ja ningú diu ‘*ties*!’”. Ara hem tret les *polles*, a la fi, vaig pensar.

Així, sense venir a tomb, va anar emparrant-se. Jo li feia ‘xo, cavall’ amb les mans i crec que fins i tot ho vaig dir en veu alta. Juro que no tenia ganes de bronca, però el Drac estava com emprenyat amb el món. Estàs com emprenyat amb el món, li vaig dir intentant contagiar calma amb el meu to de veu, un punt condescendent, ho reconec. “Tu ets fora del món —em diu—, tu no entens una puta merda”. “Les coses ja no van així, Jordi, el present és una altra cosa, som unes altres... escolta, no dic que fins fa uns anys les nostres energies no haguessin sigut compatibles, no haguéssim sabut ubicar-nos bé l’un respecte de l’altre, les nostres vibres no haguessin sigut bones... però, Jordi, va, accepta que alguna cosa pots entendre... No, no pots... Ets supertòxic, Jordi”. Ah, *al tanto*, ara sí que sí, vaig dir-li, emprenyat. A mi no em toquis els ous si et piquen a tu, que jo sempre he aguantat les teves collonades. Sempre li he aguantat les collonades i ja et dic jo que en més de cinc-cents anys de relació n’ha fetes moltes, de collonades. Tens el cap ple de collonades, li vaig etzibar. “I tu de collons!”, em va replicar. Ah, a prendre pel cul!

“Doncs, mira, potser et faria un favor que et donessin pel cul, tros de *fucker* que sempre me l’has clavada a mi;estic fart de fer-me el mesquinet drac dolentot dolentot perquè tu conjuris les teves inseguretats i puguis passejar cada any aquesta llança *polla*, *superpolla*, *megapolla* enverinada”, diu el gallinota, gallinassa, boja boja. “Jordi, aquest conte s’ha acabat, no hi ha lloc en el meu món per a tu: em fots malalta, literalment: no tens res a dir d’aquesta urticària que tinc a les mans des de fa uns anys, oi? Bah, no sé ni per què em molesto...”, segueix i segueix cloquejant com una lloca. Ai, Drac, no sé per què t’aguanto, em fatigues, li dic. És clar que em podia imaginar tot el que estava passant. Em podia imaginar tot això que em dius, li dic, i francament m’importa ben poc. “Ets imbècil”, em diu.

“Recordes el passi de l’any passat?”; i sí, li dic. “No et vas adonar de res, oi?”; i no, li dic. Vas perdre’t, se’t va oblidar el text, li dic. “El meu masclet ruquet... Jordi, escolta, va ser un moment epifànic! La teva *polla* heteropatriarcal et tapa la vista, tros de burro, duus la *polla* als ulls, treu-te la *polla* dels ulls! Els nens cridaven, saltaven i els pares i les mares no sabien què fer i ells em cridaven a mi i jo a ells i els deia va, va, insulteu-me i em deien cagó, lleig... algun fins i tot em va dir fill de puta i el pare, clatellot, i jo vinga, més... ells ho entenien, Jordi, entenien el canvi de paradigma, jo ja he canviat de paradigma, va ser una catarsi, entenien que la teva gran *polla* ja no ens subjuga, que les *polles* enormes de masclot dels collons són història, mala història, mal viatge, una estafa, que se t’ha acabat el *xollo*... entens?”. Un moment epifànic, crec que va ser l’únic que vaig dir. “Ja no soc el teu putó eunuc malèvol, hòstia... n’hem parlat molt amb la princesa i ella em dona suport: ja no volem seguir amb aquesta història que no ens representa, ja no va amb nosaltres, no volem seguir-te més el rotllo per fer-te sentir un mascle, ens traurem la teva bota del coll i la teva gran, majestuosa i heteropatriarcal *polla* de la boca, no ens callarà mai més: som les netes dels dracs que no vas matar!” Les netes, crec que vaig preguntar. Vaig acabar-me el cafè amb un segon glop.

Si a mi també em sembla molt interessant i potser divertit tot el que escriu la Bel Olid, vaig dir-li com per dir alguna cosa, saps? “No vols entendre res, Jordi... t’estic dient que aquesta comèdia s’ha acabat”. Total, és un cop a l’any, és només fer el paperot i després seguim com sempre sense retre comptes a ningú, no cal fer-ne un gra massa, vaig fer arquejant una cella, traient-me les ulleres per netejar-ne els vidres amb un tovalló de paper i tornant-me-les a posar després d’haver-me fregat els ulls fatigats amb els dits. Vols que renegociem el contracte amb el Gremi d’Editors, vaig dir, ja fart del tot i amb un to foteta. Vaig ficar el dit cor a dins de la tassa de cafè i me’n va quedar la punta negra de marro, que li vaig mostrar ajupint la resta de dits. “Jordi, estimat, ets un imbècil i no entens res: em vull posar un *chocho*!”

Enric Boluda Martínez

Granollers, 1978.

Poeta i escriptor. Llicenciat en Periodisme, ha treballat al llarg dels darrers vint anys en mitjans de comunicació escrits i audiovisuals i en gabinets de comunicació corporativa.

Com a poeta, ha publicat *Nit Americana*, Pagès editors, 2018; *Com d'una casa*, FPIEI, 2009; i ha estat antologat en els volums col·lectius *(In)harmònics: vuit poetes actuals*, FPIEI, 2010; *Estrenes*, UdL, 2005. A més, ha estat premiat en les convocatòries 2004 i 2007 del Premi Joan Duch per a joves poetes per les *plaquettes Centre històric* i *Res*. D'altra banda, l'any 2004 va rebre el premi Pica d'Estats de Periodisme al millor reportatge radiofònic (*La veu d'Aigüestortes*, RNE) i el 2001 va rebre el premi al millor guió cinematogràfic concedit per l'Associació de Guionistes de Girona pel guió titulat "La sesta".

Per què tanta solitud?

TERESA IBARS

La Maria veia clarament, com si mirés una fotografia en color, aquell paisatge que acabava de llegir en el llibre que havia agafat de l'habitació de son germà gran. Era un paratge ressec de la Sicília profunda, il·luminat per la llum blanca d'un sol alt i rabiós que ho rostia tot i que l'enlluernava i li acreixia la sensació de calor que sentia. Feia uns quinze dies que havien acabat les classes i aprofitava qualsevol moment lliure de les obligacions pròpies de l'estiu per llegir. A casa seua, qualsevol racó podia ser un bon espai per submergir-se en el llibre. Els seus pares, pagesos de tota la vida, no tenien ni un escriptori, ni un despatx ni una biblioteca ni res que s'hi assemblés, i la sala del davant, els sacs d'ametlles escampats a l'angolfa, el banc de fusta de la cuina o el racó més ombradiu del terrat de la part del darrere servien d'improvisat escenari per escapolar-se de la realitat més immediata i endinsar-se en mons que aleshores, jove com era, ni sospitava que podien existir. El llibre no era dels que, per edat, li tocava de llegir. Narrava les peripècies d'una gran família de mafiosos trasplantats, de la seua Sicília natal, on patien misèria i companyia, al país d'allà delà de l'Atlàntic, on semblava que tothom podia esquarterar-se i prosperar. Aquella història la va atrapar des de la primera plana i va comprendre el perquè les aventures dels *Cinc* o altres clàssics juvenils de la seua època l'avorrien tant. Aquella canalla del paper només passava per ruqueries que sempre li havien semblat una bajanada impossible de protagonitzar per qualsevol adolescent. Ho trobava, de tan fals, avorrit. En canvi, el llibre que ara estava a punt d'acabar li havia explicat una història que se l'havia emportada molt lluny, amb personatges que tenien cara, cos i caràcter. Cadascuna de les situacions llegides eren com un tobogan que

travessava mons inaudits i mai no indagats abans. Les pel·lícules de la màfia que havia vist per la televisió no s'hi podien comparar. A la pantalla mai no havia sentit el pes del sol enlluernador d'un paisatge, ni tampoc no havia pogut arribar a percebre l'aroma de la cuina italiana, ni la sentor del perfum que es posava un o un altre personatge, no podia viure, tampoc, ni de bon tros, la por dels qui patien la *vendetta*. Mai abans no havia sentit el neguit a la boca de l'estómac quan intuïa un desenllaç fatídic en alguna de les escenes. Mai no s'havia identificat emocionalment amb els protagonistes dels relats que, per força, li feien llegir a l'escola i, ni de bon tros, amb els dels còmics dels seus germans. Els *TBO* o *Johnny Comando y Gorila* o el *Capitán Trueno*, els trobava una astracana que no li feia ni mica ni molla de gràcia. El que sentia ara era ben diferent perquè, per primer cop, es va saber observadora privilegiada d'una història que trobava real, que passava davant dels seus ulls i que estava narrada amb tot luxe de detalls. Veia un home amatent amb la seua família que alhora era el *capo* d'un entrellat delictiu de dimensions descomunals. Veia luxe arrelat en una misèria resolta amb l'èxode i l'astúcia dels seus protagonistes. Veia, amb una claredat meridiana, fidelitats absolutes i traïcions mesquines, i intuïa que les barreres entre el que és bo i el que és nociu no estaven tan clares com sempre li havien dit. Com podia ser que, de sobte, amb aquesta lectura, se li haguessin plantejat tantes preguntes per a les quals no tenia resposta. Després, i mig d'amagatotis, espiava els llibres que anaven apareixent per casa i quan els veia reposar a la prestatgeria del moble bar de la saleta del davant corria a endur-se'ls on fos per devorar-los literalment.

Al setembre va començar de nou a l'escola. La mestra, que tant els impartia història com els ensenyava a fer treballs manuals o els parlava de llibres i d'escriptors, els va explicar què farien al llarg de tot el curs. A partir de Nadal prepararien

una festa de la qual ella no n'havia sentit a parlar mai, una festa que se celebrava a l'abril: Sant Jordi. En aquells moments, allò que semblava massa català estava prohibit o escapat, però la professora els va explicar que era una celebració preciosa i que ella la recordava de quan era petita —ves a saber de quan parlava!—, i que hi havia cinc protagonistes: un drac, una princesa —que devia ser una bleda assolellada, va pensar ella—, un príncep i també les roses roges i els llibres. La mestra els va dir que prepararien una funció per als pares sobre la llegenda del sant, del drac i de la princesa, i que després de representar-la, al pati de l'escola, instal·larien una paradeta de llibres i roses que portarien de Lleida i que tothom qui volgués podria comprar-ne. Ella no era gaire de funcions teatrals però la possibilitat de demanar algun quartet als pares per adquirir un llibre, el seu primer llibre triat per ella mateixa, la va entusiasmar. Efectivament, a partir de Nadal va venir la tortura dels assaigs, de les disfresses i de tot plegat, però en arribar aquell dia lluminós de primavera, tot feia un goig que enamorava. El pati, guarnit de punta a punta, i, al fons, unes capsas plenes de llibres esperaven que algú els escampés damunt de les taules folrades amb roba verda envellutada. A la vora, una galleda de zinc plena de roses roges que també feien molt goig. Com podia ser que mai abans no s'hagués fet una cosa tan bonica, no només a l'escola sinó a tot el poble? L'escenificació de la llegenda va acabar en vint minuts i a partir d'aquell moment la taula lluïa coberta de tota mena de llibres. Amb la pagueta dels diumenges, estalviada religiosament, més uns dinerets que li va donar sa mare, la Maria es disposava a fer la seua elecció. Tots els llibres li semblaven interessants. N'hi havia de poesia, i també novel·les, contes per a petits i calendaris per als pagesos i llibres de cuina. “De tot un poc”, va dir la mestra. El que més li va cridar l'atenció era un que tenia un títol preciós i que ràpidament es va decidir a comprar: *Cien años de soledad*. Frisava per arribar a casa, fer els deures ràpidament i descobrir els perquès de tanta solitud. Un “visca sant Jordi!”

interior va anar omplint tot el seu dedins fins que va obrir el llibre i va començar a llegir la primera plana.

Muchos años después, frente al pelotón de fusilamiento el coronel Aureliano Buendía había de recordar aquella tarde remota en que su padre lo llevó a conocer el hielo.

Apa, tornem-hi!

Teresa Ibars Chimeno

Aitona, 1962.

Llicenciada en Geografia i Història. La seva tesi de llicenciatura, *La delinqüència a la Lleida del segle XVII*, a partir dels llibres de crims del Tribunal de Coltellades de la Paeria, fou publicada per Pagès editors amb el títol *La delinqüència a la Lleida del Barroc*.

És arxivera de la Diputació de Lleida des del 1988 i membre de l'ONG Arxivers sense Fronteres i del Centre d'Estudis Comarcals del Segrià.

Ha publicat *Biografia del Cooperativista Màrius Pons Sumalla*, editorial Cossetània, 2014; *Francesc Porta, el mirall trencat de la burgesia Lleidatana*, Pagès editors, 2016, juntament amb la doctora Antonieta Jarne, i *Atles de l'oblit*, Pagès editors, 2019.

Actualment, col·labora, en tant que arxivera de la Diputació, amb la Fundació Privada Guillem Viladot en l'ordenació de l'arxiu personal de l'escriptor agramuntí.

Viu i treballa a Lleida.

Color d'escata de drac

EDUARDO LÓPEZ

En aquell país, tots els semàfors guardaven al seu interior una escata de drac. En veure il·luminar-se el llum del mig, ni que fos uns segons, recordaven el dia que van decidir dedicar una jornada a la memòria d'aquell ésser ja extingit. Ho van fer sense dir-ho expressament, atorgant l'honor al valent i temerari que se li va atansar prou com per ferir-lo i arrencar-li l'alè.

El temps es va encarregar de fer-li un lloc. Sense adonar-se'n va anar quedant enrere el record d'un dia tràgic i de la sang que va esquitxar la llegenda. Els relats que es van contar durant segles, van acabar fixats en fulls de paper que mans expertes van cosir convertint-los en llibres. Es van generar tants contes..., va aparèixer tal mena de testimonis que asseguraven haver-ho vist... Qui no volia llegir-ho de primera mà?

Amb una mica d'impaciència, van anar desplaçant la jornada lluny de ventades i pluges fins a trobar-li un racó cap a finals del mes d'abril. Un dia que fos prou amable i feiner, en el qual la celebració fos una excusa per convidar-los a omplir els carrers de roses i de llibres.

Per donar-li més entitat, van establir una cerimònia que repetirien tots els anys. Eren del pensament que, si ho deixaven passar, potser oblidarien la història del drac i de l'agosarat imprudent. Per assegurar la tria, s'hagués pogut esperar al maig, al juny o al juliol... però ja hem dit que no van voler esperar més, i a l'abril van aturar el dit al calendari quan assenyalava el 23. Esperarien amb deler la festa en què s'hauria convertit aquell record. I en aixecar-se, a trenc d'alba alguns, altres al bell mig del dia, segons els encalcés la son i la feina, traurien el cap per

la finestra i es deixarien endur per la llum que també hauria estat esperant aquell matí. I que la gent ho festegés tot remenant i passejant-se entre les parades, com sortint de la cova de l'hivern, sota la claror tèbia d'un sol primerenc.

Cada minut comptava dins del temps que faltava per sortir al passeig, a la rambla o al carrer. I els trobaven plens de llibres, de coneguts i desconeguts que voltaven com ells, ocultant un creixent neguit per aconseguir, aquell any sí, la veritable història que els expliqués què coi va passar de debò amb la bèstia del drac i el bèstia de l'espasa a cavall. Buscaven el llibre que els contés, d'una manera diferent, una història de lluites i de cavallers, de cavallers i de donzelles, de donzelles i de roses, de roses i del seu perfum. Era ben sabut que els llibres només parlaven d'aquests temes. Hi havia res més important tret d'això?, responien quan se'ls preguntava per a què volien un nou llibre si ja n'havien comprat un l'any passat i l'altre i el d'abans de l'altre.

En arribar el vespre d'aquell dia, passats els anys, quan era un costum desitjat, no veien l'hora de deixar de fullejar llibres a les parades, i voltaven fins ensopegar amb els amics que no havien vist en tot l'hivern, i decidien que ja era hora d'anar a sopar plegats. Bescanviaven mirades més que curioses, discretes, sobre els llibres que els altres portaven a les mans, perquè les roses que duïen amb cura no els deixaven desxifrar els títols.

En tornar a casa, l'ambre intermitent dels semàfors els feia saber que era massa tard. Alguns deien que semblava parpellejar. La llum s'escampava pels carrers semblant al goig que els omplia per dins. Un color d'escata de drac els acompanyava en el seu pas, tot desitjant arribar a casa amb una estona, encara, per a poder llegir i fer que el dia no acabés mai.

Eduardo López Truco

Lleida, 1965.

És professor de llengua castellana i literatura a l'Institut Màrius Torres de Lleida. Ha publicat traduccions de l'obra poètica d'en Philip Levine i d'en Henri Cole, a més de contes, poemes i articles en publicacions diverses.

El somni de na Jordina

MARIA PIJUAN

La Jordina era aplicada i madura per a la seva edat. Simpàtica i agradable, era una nena que no parlava gaire, però observava molt.

Quan somreia se li endevinava una certa inseguretats... S'esforçava per ser feliç, però hi havia alguna cosa... Potser la por de fer-se gran i entrar en aquell món tan complex i vast, que no acabava d'entendre, potser a causa d'empremtes tatuades en la seva ment... o potser per aquells malsons que, nit rere nit, la torturaven, i que l'endemà, per fortuna, a trenc d'alba i en clarejar el dia, es fonien i s'esvaïen sota un sol d'albercoc.

Quan es llevava i prenia consciència del seu propi cos i de tota ella, volia recordar aquells somnis i teixir-los com una xarxa, però per més que ho intentava, no ho aconseguia. Aquelles quimeres eren com un drac llefiscós que, cada nit, es presentava i se l'anava cruspint per dins... Es veia incapaç d'explicar-ho amb paraules, el silenci les mantenia guardades dins el cofre del seu dedins, com joies preuades que potser mai no lluirien a la llum del defora. Mai ningú no podria conèixer veritablement què sentia i què pensava, ningú no podria arribar a saber qui era. I ella, que tenia tant per explicar, era la princesa del seu propi silenci, una princesa que havia quedat paralitzada en un lloc i en un temps.

Els seus ulls color de cendra, com raïms a mig madurar, atresoraven una mar d'ombres, la lluentor d'atzabeja dels seus ulls era un calze d'agonies. Calia desfer el reducte i ella sempre estava embarrancada en la lluita. La seva cuirassa era com un farcell protector que l'omplia d'enyorança.

Del color de la violeta boscana, l'aurora morada d'aquell abril perfumat l'apropava a uns records que, per més que s'esforcés a oblidar, retornaven sempre: carretons de Damasc, turons del Golan, torrents, dunes càlides, carreus esmicolats, el pedregós desert de Síria, les platges de Lakatia, Tartús... aquella fugida forçada, precipitada per la guerra, la fam i la desolació.

Li retornava la imatge del pare, assegut al cancell de casa seva, i la dels germans desapareguts, que la guerra, anaconda famolenca, havia engolit. El pare havia pogut acaronar uns mesos encara aquell rostre de nina, blanc i fi com la sedalina, just el temps per organitzar un viatge a un lloc llunyà, del qual la mare li havia parlat en tantes històries narrades.

Recordava, especialment, que la Rocaia, la seva mare, li havia explicat que duia aquest nom perquè era el de les seves avantpassades, originàries de Tunísia, on s'havia esdevingut una història d'amor que tenia a veure amb Larida.

La història es remuntava al segle XIII, quan Guillemona, una noieta filla d'una tal Elisenda, es convertí a l'islamisme per amor al fill del rei Abu'Abd. Ell se n'havia enamorat per la bellesa, la saviesa, la gràcia i les habilitats. La Guillemona, per amor, es canvià el nom i l'anomenaren Rocaia.

N'Allah al-Mustansir, el gran Miromomel, que així es deia el fill del rei, va compartir amb la Rocaia el seu tresor, el Sant Bolquer, adquirit a l'Orient, un trosset de drap que tenia poders i que havia embolcallat l'Infant Jesús.

L'Elisenda, que era vídua, va conèixer un mercader, l'Arnau Solsona, que, com elles, era originari de Larida però viatjava tot sovint a Tunísia. Es casaren i retornaren tots dos a la seva ciutat primigènia.

En acomiadar-se mare i filla, la Rocaia li lliurà el Sant Bolquer a l'Elisenda, perquè el portés a terra cristiana, on havia d'estar.

Fou així que diuen que el Sant Bolquer arribà a Lleida, com també diuen que només en resta un bri emmarcat i guardat.

Sort en tenia la Jordina, d'aquells bons records i de les llegendes que l'allunyaven, per moments, del drac dels malsons... però, tristament, la fera sempre tornava. El que més mal li feia, el que nodria el drac ferotge del seu dedins, era el record d'aquella partida, d'aquella platja blanca, des d'on salpà amb la mare, tal com havia disposat el pare. Ell no va poder acompanyar-les, víctima com fou de la guerra.

Abandonar la seva terra havia estat penós, però el que li era insuportable era el record d'aquella mare que, per protegir-la a ella, s'havia enfonsat en les aigües famolenques d'un mar enfadat que truncà tantes vides abans d'arribar a port...

Només trobava la calma quan rememorava la veu dolça de la voluntària que, com d'altres, ho havia arriscat tot per salvar els pocs cossos que, sagnants per fora i per dins, encara ho podrien explicar, com ella. Però en el drac dels seus somnis i en el seu dia a dia, tornaven insistentment els "per què?".

I els dies van anar passant i en la nova terra recobrava el somriure que li havia estat propi. Amb tenacitat aprengué a dir el món en una nova llengua, la de la família que l'acollí i que ara era la seva.

I avui despertava en un matí de primavera, un 23 d'abril, i va sentir que hi havia una rosa per a ella i que havia vençut el drac de la por, de la fam, de la guerra, de la injustícia, de la violència, de la ignorància.

Avui podria escriure un missatge d'esperança en una ampolla i deixar-lo anar mar blava endins.

Maria Pijuan Llordachs

Sant Marti de Maldà, 1949.

Mestra i diplomada en psicopedagogia terapèutica per la UAB-UdL i llicenciada en Ciències Religioses i Teologia, (IREL).

Poeta i rapsoda, ha col·laborat en alguns diaris com *La Mañana* i en les revistes *L'Espurna*, *Nova Tàrrrega*, *Urgell*, *Cappon*, *Amics de la Seu Vella*, *Plec*, entre d'altres. Ha participat en actuacions teatrals, cinematogràfiques, culturals, pedagògiques, de dansa i d'animació. Ha escrit diversos contes i relats i ha obtingut alguns premis de prosa i poesia.

El Nobel

ANNA SÀEZ

El va despertar un crit esgarrifós que havia proferit ell mateix. Es va incorporar, encara espantat. Una suor freda l'amerava. Es va mirar les mans tremoloses, tacades, arrugades. Li va costar reconèixer-se en l'home vell que ja era. Lentament, es va alçar del llit, desconcertat. No gosava girar-se. No volia mirar enrere. No podia. El sol esmorteït que es filtrava pels forats de la persiana convertia la paret descrostada en una bellíssima filigrana. Va recordar l'àvia fent punta al coixí. Aquella escena remota li va retornar un instant de pau. Va somriure. Va entendre que la vàlvula d'escapament que havia trobat el seu subconscient en els delicats feixos de llum era un truc de prestidigitador del seu cervell. Però va abaixar la guàrdia i es va enfrontar als seus fantasmes inspeccionant, un cop més, l'habitació on feia més de trenta anys havia mort una dona. Els llençols, més rebregats del compte pel somni inquiet, eren l'única evidència delatora. No, definitivament la cambra no era l'escenari de cap crim atroç. Sabia que aquell pensament negre el turmentaria encara unes hores i, després, s'esvairia deixant-lo amb el dubte de si era un record espantós o un malson terrorífic. Josep de Pau es va preparar un cafè i va intentar aferrar-se a la possibilitat que no fos un assassí. Se sentia brut. L'espantava saber-se un criminal. Volia treure's del cap aquelles escenes ferotges, l'olor de la sang, però sabia que no hi podia fer res. I menys avui. Avui n'hauria de parlar. Hauria de reviure aquell dia fatídic i donar-ne detalls impúdics a perfectes desconeguts. I rebria elogis i felicitacions per aquella mort llunyana. La vibració del telèfon mòbil el va fer tornar al present. “Hola Pep! T'esperem a les 11, no te n'oblidis”. Mai ningú no li havia dit Pep, però l'editora nova, una noia molt jove i riallera, anava per lliure i sempre el sorprenia amb missatges que ell trobava

poc adequats, passats de volta. Una familiaritat excessiva que a ell l'incomodava. "Em faig gran, suposo", es va dir, i va respondre amb un lacònic "Ok" a la seua interlocutora. No se n'oblidaria, certament. Era un autor dòcil que, malgrat l'èxit i els premis, sempre complia. Cap excentricitat.

La maquilladora li va dir, amb una certa desgana, que es veuria molt natural, però que li havia de posar pólvores. "Pels focus", va resumir. Sentia les pessigolles dels pinzells recurrent el seu rostre sever. Feia tant de temps que ningú no l'acarona que es va esborronar. Va tancar els ulls, instintivament, i altre cop va veure el rostre d'Helena amb els ulls esbatanats sobre el seu llit. "Un honor que hagi accedit a venir al nostre programa un dia tan complicat, en soc molt conscient". El presentador, que portava un mocador de paper penjant del coll de la camisa, com ell mateix, el va rescatar de l'horror i li va encaixar la mà amb força. "Primer Sant Jordi com a Nobel!". Li va semblar que les paraules ressonaven, de tant d'èmfasi. Josep de Pau va fer un somriure forçat. La maquilladora es va mostrar molt sorpresa i va voler fer-se una *selfie* amb ell. Més somriures forçats. "Vostè és el de la morta al llit!" I ell va fer que sí amb el cap, pacient. Era el de la morta al llit, efectivament. L'Helena esventrada. I altre cop aquella por estranya que sentia quan es mirava les mans, com si no fossin seues.

Feia anys que era una celebritat contra pronòstic. Havia perdut el compte dels premis fins a arribar a Estocolm. Tots, a obra publicada; mai no va gosar presentar-se a un concurs literari. Els periodistes el descrivien com un home modest. Ell se sentia un farsant. Els crítics s'admiraven de l'originalitat de *La dona morta al llit*, la novel·la que el va convertir en un referent. De la perspectiva. En aquella entrevista semblava que tampoc no se n'escaparia. El presentador efusiu, però, no es va deixar entabanar i va disparar a matar. "Sempre m'ha quedat el dubte de

si l'assassí la mata de veritat i hi somia per remordiments”, va dir com qui no vol. I, ell mateix, va plantejar l'altra possibilitat amb desimbolta indiferència. “O potser és que es pensa que l'ha matat i la mort només és un somni recurrent”. Josep de Pau va beure un glop d'aigua, pausadament. I, com sempre feia, va intentar respondre amb un mínim de sinceritat. “No ho sé. No ho he sabut mai”. L'altre va riure, pensant-se que l'autor disfressava de broma un secret. Normalment, ho hagués deixat córrer. Estava cansat i, com li acabava de fer saber l'editora amb missatges plens d'emocones, havia de reservar forces per signar llibres unes quantes hores. Però no podia més. “No ho sé ni ho he sabut mai”, va repetir amb solemnitat. I Josep de Pau va ajuntar les mans i se les va apropar a la cara, com si anés a resar. I movia el cap com si ell mateix es digués no ho facis, no ho diguis. Calla, calla com has fet durant tants anys!

No va callar. El primer Nobel de les lletres catalanes era un assassí. Un miserable. Una bèstia. La confessió es va subtitular perquè sanglotava massa i li tremolava la veu. Va fer la volta al món. “Sé que es deia Helena, com el personatge. Però no sé qui era. No sé si existia. Només sé que un dia em vaig despertar i els seus ulls eren vidre”. Al plató el silenci es va fer més espès que la sang que descrivia. “No tinc record de matar-la, ni sé què en vaig fer del cos. Durant mesos vaig esperar la trucada de la policia. Estava preparat per assumir les conseqüències d'aquell crim atroç. Cada nit el revivia. Em sentia com Prometeu esperant l'àguila. Dia rere dia em tornaria a créixer el fetge i se'l tornaria a menjar a picossades. No em vull fer la víctima, soc l'assassí. Si vaig escriure aquest maleït llibre va ser per entendre què va passar. Perquè volia dormir. Perquè necessitava creure que era mentida”. Feia molta estona que el periodista efusiu no deia res. “M'està dient que no sap del cert si la seua novel·la és ficció?” Ell va assentir, avergonyit. “Soc un frau”, va sentenciar. El seu interlocutor li va deixar anar que allò quedava en un segon,

tercer o quart terme davant l'evidència que havia matat una dona. “No n'estic del tot segur, però suposo que sí, que és probable”.

L'assassí probable va liderar les vendes de la diada. L'endemà, el van desposseir del Nobel. Mai no ho sabia. El van trobar penjat a sobre del llit on, potser, va matar una dona.

Anna Sàez Mateu

La Granja d'Escarp, 1969.

Llicenciada en Filologia Hispànica i Postgrau en Tècniques i Mitjans de Comunicació, s'especialitza en periodisme cultural i de reportatges, i coordina el dominical *Lectura* del diari *Segre* i la revista en aranès *Aran ath dia*. Ha guanyat premis periodístics com el Pica d'Estats de la Diputació de Lleida quatre vegades, el Tasis Torrent de la Diputació de Barcelona o el Mila d'igualtat de gènere de l'Ajuntament de Lleida, entre d'altres. És autora de llibres com *Lleida, el Pirineu i la Plana*, *Ermengol, 25 anys no són res*, *Ilergets* o *Cristòfol íntim*, escrit a quatre mans amb Marga del Campo. Ha estat professora del Grau de Comunicació i Periodisme Audiovisual de la UdL i escriu a les revistes *Sàpiens*, *Descobrir* i *Ara Lleida*, a banda de publicar una columna setmanal a la contraportada del diari *Segre* i col·laborar amb *Catalunya Ràdio*. Ha escrit una sèrie de perfils literaris al digital *Ca-torze*. Es va estrenar en la ficció amb la publicació del conte *Pobra Pilar*, del llibre col·lectiu *Assassins de Ponent* (2016), i, des d'aleshores, ha fet algunes incursions literàries com *Sang al torrent*, un conte a benefici de l'ONG Lleida pels refugiats que forma part del llibre *Camins de mar i de sorra* (2018). És autora del guió de l'espectacle *En català, si us plau*, amb direcció musical de Pedro Pardo i direcció escènica de Jaume Jovells (2014). També ha signat els guions de *La conquesta de l'aigua* (2013) emès per la Xarxa de Comunicació Local.

